גמ' מה"מ דת"ר יכול אין חייבין משום טומאה אלא בדבר שיש לו מתירין ודין הוא ומה פיגול שהוא בידיעה אחת וקרבנו קבוע ולא הותר מכללו אין חייבין אלא על דבר שיש לו מתירין טומאה שהיא בשתי ידיעות וקרבנו עולה ויורד והותרה מכללה אינו דין שלא יהא חייב אלא על דבר שיש לו מתירין תלמוד לומר °אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם וגו' בכל הקדשים הכתוב מדבר יכול יהו חייבין עליהן מיד תלמוד לומר אשר יקרב אמר רבי אלעזר וכי יש נוגע שהוא חייב א] הא כיצד כל דבר שיש לו מתירין אינו חייב עד שיקרבו מתירין וכל דבר שאין לו מתירין אינו חייב עד שיקדש בכלי:

תורה אור: ויקרא כב

הדרן עלך חטאת העוף

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ימותו ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו הבעלים תמות ואינה עושה תמורה ולא נהנין ולא מועלין

ואם

גמ' מה"מ . דטהור וטמא חייבין עליהן בין בדבר שיש לו מתירין בין בדבר שאין לו מתירין : דהוו רבנן כו'. ומה פגול שהוא חמור כ"כ שהוא חייב קרבן בידיעה אחת כשנודע לו שאכל פיגול שאינו צריך שתי ידיעות כטומאת מקדש וקדשיו דבטומאת מקדש וקדשיו בעינן שתי ידיעות ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בנתיים דכתיב (ויקרא ה) ונעלם מכלל שידע והדר כתיב והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות : וקרבנו קבוע . דהאוכל פיגול בשוגג מביא חטאת בהמה : ולא הותר מכללו . *בצבור אין חייבין כו': והותרה מכללה . כגון פסח הבא בטומאה אינו דין כו' : (א) לרבות כל הקדשים לטומאה . בין שיש להן מתירין בין שאין להן מתירין : יכול . אם הוא דבר שיש לו מתירין יהו חייבין עליו משום טומאה מיד קודם שיקרבו מתירין ואותן שאין להן מתירין יהו חייבין עליהן משום טומאה לאלתר קודם שיתנו בכלי : ת"ל אשר יקרב . והאי יקרב משמע נגיעה דבנגיעה לתודה מחייב דכי יגע (ויקרא יא) מתרגמינן ארי יקרב ואמר ר"א וכי יש נוגע שהוא חייב כרת א"כ למה נאמר אשר יקרב דמשמע נגיעה בעלמא (ב) *לא משמע נגיעה אלא הכי משמע דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיכשר ליקרב דהיינו עד שיקרבו מתירין : הא כיצד כל דבר שיש לו מתירין וכו'. ונותר אתי חילול חילול מטמא כדאמרינן במס' זבחים (דף מה.) :

הדרן עלך חטאת העוף

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ימותו . דהני הוו ג] מהנך ה' חטאות המתות והנך ג' מתות לעולם בין לפני כפרה בין לאחר כפרה ולד חטאת להכי מתה שהרי אינה ראויה לכפרה שלא הפרישה מתחלה לכך ותמורת חטאת נמי להכי מתה שהרי באה בעבירה דלא ימיר כתיב וחטאת שמתו בעליה נמי להכי מתה דאין כפרה למתים דמיתתן כיפרה עליהם : שעיברה שנתה ושאבדה . עד שהיא תמימה ושוב נמצאה והרי היא בעלת מום אם כיפרו הבעלים באחרת שלא רצו להתכפר בדמי' (ג) שעיברה שנתה ג) או שאבדה ונמצאת בעלת מום תמות ואפילו נמצאת קודם כפרה ונתכפרו בעליה באחרת תמות הואיל ונמצאת בעלת מום אבל אם נמצאת תמימה קודם כפרה אע"פ שנתכפרו באחרת אינה מתה אלא תרעה והכי אמרינן במסכת תמורה בפרק ולד חטאת (דף כב.) : ואינה עושה תמורה . דכיון דנתכפרו באחרת דלא אחשבה להאי לא לקדושת דמים ולא לקדושת מזבח הילכך לא אלימא למיתפס אחרים בתמורה ואע"ג דבעלמא בעל מום עושה תמורה דכתיב או רע בטוב הכא לא תפיס : ולא נהנין . מהם לכתחלה הואיל וקדושין הוו ואם נהנין אין מועלין בהן מדאורייתא אלא מדרבנן ואינו משלם אלא קרן בלבד :

ואם

דהכא ו] בחטאות ואשמות איירי אימורי [קדשי] קדשים ולא מיקרו נעשית מצותן בהעלאה אבל באימורי קדשים קלים מיקרי נעשית מצותן משום העלאה ואם תאמר ומאי שנא ותומר מורי הרב רבינו פרץ שיחי' דשנא איבעיא אימא קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא קרא דכתיב והעלה הכהן גבי עולה ואי לאו האי קרא מן הדין היה לנו לומר דמשעת העלאה ה] אף בקדשי קדשים אף בקדשים קלים הוי נעשית מצותו אך גלי קרא גבי עולה דלא הוי נעשית מצותו בהעלאה כיון דאכתי צריך להוליכה לבית הדשן הילכך ו] קדשי קדשים נילף מינה שכשם שהיא קדשי קדשים ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן ז] *כל קדשי קדשים מועלין באימורין עד שיצא לבית הדשן אבל קדשים קלים לא נילף מינה ואיבעית אימא סברא דגבי קדשי קדשים שיש בהם מעילה מתחלה לא נפק מעילה מהם או מאימורים שלהם לכל הפחות עד שיגמור הכל שיצא לבית הדשן אבל בקדשים קלים שאין בהן מעילה עד לאחר זריקה מיד שיצאו האימורים דין הוא דלא ימעול בהו כי סברא הוא לומר בכל מקום דמיד לאחר העלאה הוי נעשית מצותה אלא דגבי קדשי קדשים לפי שיש מעילה בהם מתחלה לא נפקי אלא לזמן מאוחר שיוכל למצוא דהיינו הוצאה לבית הדשן אך קצת קשיא על זו הסברא דהא קטורת שהיא קדשי קדשים ויש בה מעילה מתחלה אמרינן פסחים (דף ט.) המשנה המרתו אין בהן מעילה ולא אמרינן עד שיצא לבית הדשן אמנם *לטעמא דפרישית מקרא ניחא דכיון דלאו מין זבח הוא לא שייך למילף מעולה ח]: **ומה** פיגול שהוא בידיעה אחת . פירוש דלא בעיא ידיעה בתחלה וידיעה בסוף כמו בטומאת מקדש וקדשיו שבועות (דף ג.) : **וקרבנו** קבוע . שאינו בעולה ויורד ועני ועשיר ט] אחד מה שאין כן בקרבן של טומאת מקדש וקדשיו י] : **הא** כיצד . כלומר אם [כן] קשו קראי אהדדי דאשר יקדישו משמע משעת הקדש ואשר יקרב משמע הקרבה ממש : כל דבר שיש לו מתירין משיקרב מתירין . בזבחים (דף מה:) פירשתי שוד :

הדרן עלך חטאת העוף

ולד חטאת ותמורת חטאת וכן חטאת שמתו בעליה ימותו ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעליה תמות.. לכאורה משמע דהכי קאמר אם משכיפרו בעליה נמצאת שהיתה אבודה א] *בשעת כפרה מתה ונמצאת בעלת מום אפילו נמצא יב] [קודם כפרה] וקשה כיון דלא נמצא עד לאחר כפרה לכולי עלמא תמות וי"ל דמתניתין כרבנן דרבי שמעון דאמרי (תמורה דף טו.) אין חטאת מתה אלא באבודה בשעת כפרה והכא מיירי יג] בשעת כפרה אינה אבודה והאי אם משכיפרו לא קאי אנמצאת אלא קאי אהאי דקאמר תמות וה"ק [א] ושנמצאת בעלת מום קודם כפרה אם משכיפרו בעליה יד] בלא לימלך מה יעשו תמות ואע"ג דאם נמצאת תמימה לא תמות לרבנן דרבי שמעון מ"מ אית לן למימר הכא תמות כיון דנמצאת בעלת מום וקשיא דאדרבה כל שכן כיון דאית בה דחויים אחרים עם היתרי דאבודה לית לן למימר דתמות כדאמרינן בתמורה (דף כג.) טו] באבודת לילה לא שמיה אבוד כיון דלא חזי להקרבה בלילה וה"נ הוה לן למימר יותר דלא תמות כי נמצאת בעלת מום מכי נמצאת תמימה דלאמר לא תמות לרבנן לכך נראה לפרש דודאי אם כיפרו בעליה קאי אנמצאת ובאבודה בשעת כפרה מיירי וה"ה כי נמצאה תמימה דתמות ונקט נמצאת בעלת מום לרבותא דאע"ג דאיכא דיחוי המום עם דיחוי דאבודה וס"ד אמינא דלא תמות טז] קמ"ל דתמות וכמו כן נפרש גבי עיברה שנתה דמוקי לה בתמורה בפרק ולד חטאת (דף כב.) באבודה כדי שלא יקשה ממנה לריש לקיש דאמר עיברה שנתה רועה יז] כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה יח] [ב] ושעיברה שנתה שאבדה עם עיברה שנתה [ג] והשתא קשיא כיון יט] דא"כ למה לי עיברה שנתה והא כולי עלמא כ] דאבודה בשעת כפרה תמות ואם משכיפרו בעליה קאי אתרוייהו כא] אעיברה שנתה ואבדה ואנמצאת בעלת מום וי"ל דהכא נמי נקט לרבותא עיברה שנתה דאע"ג דאיכא דיחוי אחר דיחוי דאבודה כב] מ"מ תמות וא"ה למאי דפרישית לא משכחת ה' חטאות המתות דהא לא אמר בעיברה שנתה ונמצאת בעלת מום דתמות אלא באבודה וכן כיפרו בעליה באחרת לא אמרינן תמות אלא באבודה בשעת כפרה לרבנן דרבי שמעון אבל לרבי שמעון ניחא שפיר דהא כג] אית ליה דכיפרו בעליה אפילו בלא אבדה כלל תמות כד] וי"ל דלרבנן נמי לא קשיא כל כך דמכל מקום משכח ה' חטאות מתות בה' עניינים [ד] דאבודה תמות כשעיברה שנתה וכו' בשלא נמצאת עד לאחר כפרה כה] : **ואינה** עושה תמורה. שאם התפיס בהמה ט] אינה מקודשת דהא למיתה אזלא : **לא** נהנין ולא מועלין . דכיון דאזלי לאיבוד לא שייכא בהו מעילה ולא קריא בהו קדשי ה' : [ה] **ואם** עד שלא כיפרו בעליה תרעה עד שתסתאב . לא קאי אנמצאת בעלת מום דמאי עד שתסתאב הרי היא כבר בעלת מום אלא קאי אעיברה שנתה או נמי קאי אבעלת מום כו] ומאי תרעה כגון שנמצא בעל מום עובר דמיד מחית מהקרבה מזבח וקאמר תרעה אותה שמצאת עד שתסתאב ויפול בה מום קבוע דלא יהיה מותר למוכרה ולהוציאה לחולין ויביא בדמיה אחרת שיקרב למזבח :

ועשה

נ א מיי' פי"א מהלכות שגגות הלכה א :

נא ב מיי' שם פ"י הלכה א :

נב ג מיי' פ"ד מהלכות ביאת מקדש הל' י ופ"ו מהלכות ק"פ הל' א :

א ד מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה א :

ב ה מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה טו והלכה כ :

כך כל ק"ק טו' נ"ק

ג ו מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ד :

לטעמא דפרשתי אבי"א קרא ניחא דכיון כו' נ"ק

בשעת כפרה תמות וקשה למה כי נמצאת ב"מ אפילו נמצאת תמימה כיון דלא נמצא עד כו' נ"ק

[זבחים מה: ע"ש]

בצבור ספ"ד ואח"כ ד"ה אין כו' והותרה כו' וכד"א נ"ק

אלא ע"כ לא וכו' נ"ק

תמורה כב:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומה וכו' דין כו' כס"ד ואח"כ מ"ה בכל קדשים כו' לרבות : (ב) ד"ה ת"ל אשר וכו' נגיעה בעלמא אלא לא משמע : (ג) רש"י ד"ה שעיברה וכו' שלא רצו להתכפר בדמי' זו. נ"ב ר"ל לסמוך עד אשר יסתאב וימכור ויקנה בדמיו חטאת וק"ל:

◆

רבינו גרשום

פיגול לא כתב אלא בדבר שיש לו מתירין דהא בשלמים כתב וכן יליף נותר וטמא מפיגול גבי דבר שיש לו מתירין דנותר יליף קדש קדש מפיגול וטמא יליף חילול חילול מנותר : מנהני מילי . דנותר וטמא דחייבין עליהן בין בדבר שיש לו מתירין בין בדבר שאין לו מתירין : דת"ר יכול כו' . פיגול שהוא חמור שהוא בידיעה אחת חייב כשנודע לו ואינו צריך ב' ידיעות כטומאת מקדש וקדשיו דהכי אית לן בטומאה ונעלם מכלל שידע והוא ידע הרי כאן ב' ידיעות : וקרבנו קבוע . חטאת בהמה : ולא הותר מכללו . בצבור אבל טומאה הותר מכללה בצבור כגון פסח הבא בטומאה : לרבות כל הקדשים לטומאה בין שיש להן מתירין בין שאין להן מתירין יכול אם הוא דבר שיש לו מתירין שיהו חייבין עליהן מיד משום טומאה קודם שיקרבו : ת"ל אשר יקרב . דמשמע דבנגיעה לתודה הרי חייב דכי יגע מתרגמינן ארי יקרב : וכי יש נוגע שהוא חייב . כרת א"כ למה נאמר אשר יקרב (לומר שאין חייבין עליו) הכי קאמר האי דכתב אשר יקרב לאו נגיעה משמע אלא הכי משמע אינו חייב עליו משום טמא אלא עד שיוכשר ליקרב : הא כיצד כל דבר כו'. ונותר יליף חילול חילול מטמא : הדרן עלך חטאת העוף

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת(שכיפרו)(שמתו)בעליה ימותו. דהני נינהו מהנך חמש חטאות דגמירי דמתות והנך תלת לעולם מתות בין קודם כפרה ובין לאחר שנתכפרו : ושעיברה שנתה . כגון שלא הספיק להקריבה עד שעיברה שנתה : ושאבדה . עד שהיא תמימה ושוב נמצאת והרי היא בעלת מום אם כפרו בעלים באחרת שלא רצו להתכפר בדמי' אלו שעיברה שנתה או שאבדה ונמצאת בעלת מום בין זו ובין זו תמות : ואין עושה תמורה . דכיון דכיפרו באחרת ולא אחשבוה לדמי לא הוו לא לקדושת הגוף ולא לקדושת דמים הילכך לא אלימי לתפוס תמורה ימותו אע"ג דבעלמא בעלת מום עושה דכתיב או רע בטוב הכא לא תפיס : ולא נהנין .

◆

שיטה מקובצת

א] חייב א"כ למה נאמר אשר יקריב לומר לך שאינו חייב עד שיוכשר ליקרב הא : ב] הוו נינהו מהנך : ג] שנתה כגון שלא הספיק להקריב עד שעיברה שנתה או : ד] דהתם מיירי בחטאות ואשמות דהויין אימורין דקדשי קדשים תיבת הייט נמחק : ה] העלאה בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים : ו] הלכך בקדשי קדשים נילף מיניה שכשם שמועלין בעולה שהוא ק"ק : ז] הדשן כן כל ק"ק מועלין באימורין והם חלק גבוה כמו עולה עד : ח] מעולה א"נ כמו כן שאני קטורת דהקטרה היא עבודה אחרת ולא היה בה הוצאת הדשן כדמשמע לקמן ודוק היטב ותמצא חילוק טוב : ט] ועשיר שוין הן סה : י] וקדשיו יכול יהו חייבין עליו מיד דאשר יקדישו משמע משעה שהוקדשו בפה ת"ל אשר יקרב ומפרש ר' אלעזר וכי יש נוגע שהוא חייב כלומר היכי משמע שהוא חייב והא כתיב ההוא קרא בקדשים לא יאכל עד שיטהר בפ"ק דזבחים וקשה דהא תניא למאן דאמר במצורע מוחלט ובזב בעל שלש ראיות הכתוב מדבר ומאי עד שיטהר עד שיבא כפרתו א"כ בהכי מיירי קרא דלא יאכל בקדשים אלא למ"ד במצורע מוסגר ובזב בעל שתי ראיות הכתוב מדבר ומאי עד שיטהר ר"ל עד שיעריב שמשו דהיינו שיטבול א"כ האי קרא דלא יאכל בתרומה איירי ואין ראיה מתרומה לקדשים אלא נראה להרב ר' יעקב מקינון דלפי סתיא דזבחים אתא שפיר דקאמר התם שיש ג' פסוקים של שלש כריתות בטומאה אחת לכלל ואחת לפרט ובאותו פסוק שני שהוא הפרט כתוב בו אכילה ולהכי פתפה וכי יש נוגע שהוא חייב ודלא כפרט שבא לפרש הכלל אלא כדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל משמע דוקא אכילה אסר רחמנא ובזבחים פ' ב"ש הארכתי : ולא הותר מכללו . כמו טומאה דהותרה בצבור : יא] אבודה קודם כפרה ולא מצאה עד לאחר כפרה וקשה למה לי נמצאת : יב] נמצא תמימה כיון תיבת וקשה נמחק : יג] מיירי דבשעת כפרה : יד] בעליה בא לימלך לנו מה יעשה נאמר לו דתמות : טו] בתמורה דאבודת לילה : טז] תמות כמו אבודה דלילה קמ"ל דתמות דלא דמי לאבודת לילה דאינה ראויה ליום הקרבה אבל בעלת מום פ"מ פוסל קדושת דמים וכמו : יז] רואים אותה כאילו : יח] ורועה וה"ם דמתניתין ושעיברה: יט] כיון דאבודה למה תיבת ראא"כ נמחק : כ] והא כ"ע מודה דאבודה : כא] אתרוייהו כדפרישית אעיברה ותיבות ואבדה ואנמצאת נמחק : כב] דאבודה וסד"א דלא תמות דהוי כמו אבודת לילה קא משמע לן דמכל מקום תמות דלא דמי לאבודת לילה כדפי' ותי' למאי דפרישית דעברה שנתה אינה מתה אלא דוקא כשנמצאת אחר כפרה א"כ הנך תרתי בתרייתא הוא נינהו עברה שנתה ונמצאת בעלת מום דתרוייהו מיירי באבודה בשעת כפרה ותמות כשהיא אבודה בשעת כפרה ועוד אפילו בלא עברה שנתה ובלא בעלת מום אמרינן דתמות כשהיא אבודה בשעת כפרה וא"כ כיון דבכל ענין אבודה מתה בין תמימה בין בעלת מום בין עברה שנתה בין לא עברה א"כ הנך תרתי דעברה שנתה ובעלת מום ואבודה כולהו לא הוו אלא חדא וא"כ קשה דחמש חטאות היכי משכחת להו פי' בתוס' דאין הכי נמי דחמש חטאות לא משכחת לרבנן רק לרבי שמעון דאית תיבת פ"מ עד תיבת דאית נמחק : כג] דאית ליה : כד] תמות או י"ל : כה] כפרה ועוד דס"ם כיון דאיכא רבותא גבי בעלת מום וגבי עיברה שנתה כדפי' הילכך תרתי חשיב להו אבודה בשעת כפרה מתה גם כשעברה שנתה וכמו כן מתה גם נמצאת בעלת מום לכך חשיב להו תרתי : כו] בהמה לקדושה לא קרשה תחתיה דהא . תיבות אינה מקודשת נמחק : כז] מום ומיירי כגון תיבות ומאי תרעה נמחק :

הגהות צ"ק [א] שנמצאת ב"מ כו' [ב] וה"ק ושעיברה שנתה כו' [ג] והשתא לא קשיא כיון דאם משכיפרו בעליה קאי אתרוייהו אעיברה שנתה ואבדה ונמצאת ב"מ א"כ למה לי עיברה שנתה הא כ"ע מודים דאבודה בשעת כפרה תמות וי"ל דהכא נמי כו' [ד] דאבודה כשעיברה שנתה וכו' ובשלא נמצאת כו' [ה] עי' בגכ"ח ונ"ק